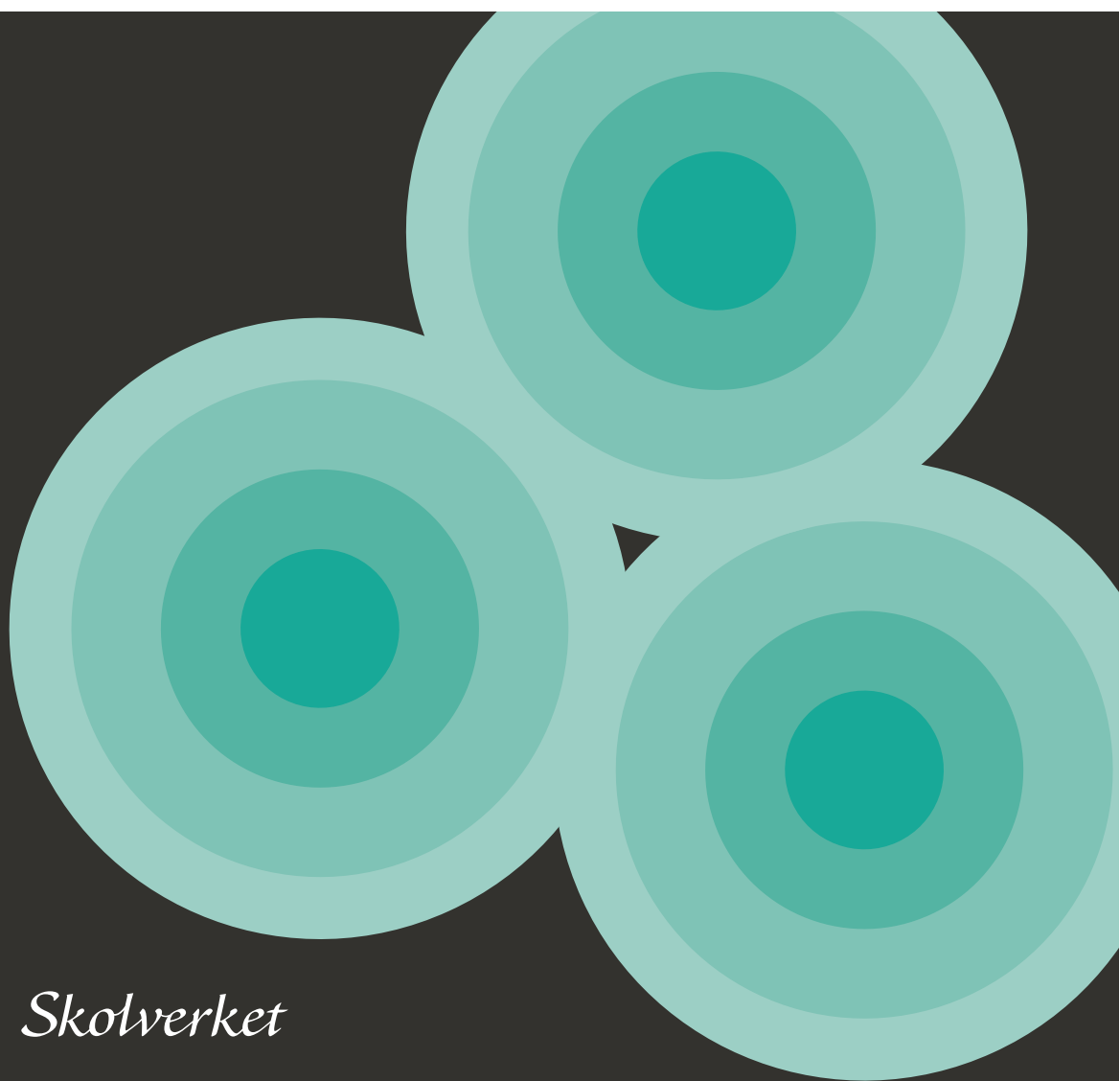

Rektorsprogrammet

MÅLDOKUMENT 2015–2021

Skolverket

Beställningsuppgifter:
Fritzes kundservice
106 47 Stockholm
Telefon: 08- 690 95 76
Telefax: 08-690 95 50
E-postadress: skolverket@fritzes.se
www.skolverket.se

Beställningsnr: 15:1471
ISBN: 978-91-7559-184-1

Form: AB Typoform
Foto: Anna Molander
Tryck: Taberg Media Group AB, Taberg, 2015
Upplaga: 2000 ex

Skolverket, Stockholm 2015

Innehåll

Rektorsprogrammets syfte 2

Rektorsprogrammets innehåll och mål 7

Examination 16

Rektorsprogrammets syfte

Rektorsprogrammet är en statligt reglerad befattningsutbildning för rektorer, förskolechefer och andra personer med motsvarande ledningsfunktioner som har en nyckelroll för statligt reglerade och läroplanstyrda verksamheter.

”Målet med utbildningen är att deltagarna får sådana kunskaper att de kan

- 1. ansvara för att elever och barn får en likvärdig och rättssäker utbildning,*
- 2. skapa förutsättningar för måluppfyllelse på såväl individ- som verksamhetsnivå, och*
- 3. ansvara för att verksamheten som helhet utvecklas.” (Förordning (2011:183) om befattningsutbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem samt fortbildning för rektorer, 2 kap. 2 § andra stycket)*

För att rektorer och förskolechefer ska kunna genomföra det nationella uppdraget ska Rektorsprogrammet ge goda kunskaper om rektorns eller förskolechefens ansvar enligt skollagen (2010:800), läroplanerna och andra författningar. Rektorn eller förskolechefen ska genom utbildningen utveckla sådana kunskaper och kompetenser som krävs för att kunna sätta den egna verksamhetens resultat i relation till de nationella och lokala målen. Vidare ska rektorn eller förskolechefen utveckla förmågan att kritiskt granska sin egen praktik och utifrån en analys av denna formulera strategier för utvecklings- och förändringsarbete.

Rektorsprogrammet ska bidra till att rektorer och förskolechefer tar ansvar för en rättssäker hantering av barn och elever. Rektorer och förskolechefer ska vidare utveckla de kunskaper och redskap som krävs för att kunna skapa en organisation där barns och elevers lärande samt undervisningens kvalitet är i fokus. Rektorsprogrammet ska knyta an till den enskilda deltagarens verksamhetspraktik och ge förutsättningar för att utveckla denna genom att skapa sammanhang och en djupare förståelse för uppdraget.

Rektorns och förskolechefens uppdrag och ansvar

Genom att leda och styra den pedagogiska verksamheten och vara chef för lärare eller förskollärare och övrig personal har rektorn eller förskolechefen enligt skollagen och läroplanerna det övergripande ansvaret för verksamheten och dess utveckling. Utifrån styrdokumentet och de förutsättningar som staten och huvudmannen ger ska rektorn eller förskolechefen svara för att tolka och förmedla en förståelse av uppdraget, organisera arbetet i verksamheten samt tillsammans med lärare, förskollärare och övrig personal utveckla innehållet och arbetsformerna.

Rektorn och förskolechefen ska leda och samordna det pedagogiska arbetet samt ansvara för att barns och elevers utbildning är likvärdig och rättssäker. De ska också ansvara för att barn och elever utvecklar de kunskaper, förmågor, normer och värden som anges i de nationella målen samt att de upplever lärandet som meningsfullt och stimulerande i en trygg miljö.

För att kunna uppfylla det nationella uppdraget behöver rektorn och förskolechefen en god kunskap om och en förståelse för det ansvar som följer med befattningen enligt skollagen, läroplanerna samt de övriga författningar

som är av betydelse för verksamheten. Detsamma gäller deras kunskap om och förståelse av barns, elevers och vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter.

Det är rektorer och förskolechefer som ansvarar för att verksamheternas resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Genom att kartlägga, kritiskt granska och analysera den egna verksamheten ska rektorn eller förskolechefen skapa ett underlag för att kunna arbeta med utvecklings- och förändringsprocesser mot en bättre måluppfyllelse.

En uppgift för rektorn eller förskolechefen är att knyta ihop det nationella uppdraget med kraven från huvudmannen och de krav som den egna verksamhetens förutsättningar och villkor ställer. Rektorn eller förskolechefen ska utifrån förståelse för sin egen och verksamhetens roll och utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i handling omsätta de grundläggande värderingar som verksamheten ska vila på. Detta på ett sådant sätt att barns och elevers lärande och utveckling är i fokus. Rektorns och förskolechefens ledarskap innefattar också att samverka med det lokala, nationella och globala samhället.

Rektorn eller förskolechefen har ett särskilt ansvar för att verksamhetens arbetsformer utvecklas så att dessa gynnar ett aktivt barn- och elevinflytande. Rektorn ska också ansvara för att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till elevernas utveckling och behov. Vidare har rektorn eller förskolechefen ansvaret för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter på ett professionellt sätt.

Programmets målgrupp

Rektorsprogrammet riktar sig till alla rektorer, förskolechefer, biträdande rektorer samt andra personer med motsvarande ledningsfunktioner i läroplanstyrda verksamheter, vilka inte tidigare genomgått någon statlig befattningsutbildning för rektorer.

En obligatorisk utbildning

Rektorsprogrammet är från och med mars 2010 obligatoriskt för nyanställda rektorer (2 kap. 12 § skollagen). Det innebär att offentliga och enskilda huvudmän är ansvariga för att nyanställda rektorer anmäls till och deltar i Rektorsprogrammet eller motsvarande utbildning. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att anställningen har påbörjats och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen.

Obligatoriet omfattar inte nyanställda rektorer som tidigare genomgått den statliga befattningsutbildningen för rektorer. Förskolechefer och biträdande rektorer omfattas inte av obligatoriet.

Tidsomfattning och arbetsformer

Utbildningen pågår under tre år. Den omfattar studieperioder med vistelse på internat, seminariedagar, ett undersökande arbete på den egna skolan samt litteraturstudier. För att genomföra utbildningen på ett ändamålsenligt sätt krävs att rektorn eller förskolechefen har möjlighet att avsätta cirka 20 procent av sin arbetstid för studierna.

Kostnad

Staten betalar högskolornas kostnader för utbildningen medan huvudmannen betalar deltagarens lön under utbildningstiden. Huvudmannen betalar också resorna till internat- och seminariedagarna samt kostnaderna för internatvistelser och kurslitteratur.

Rektorsprogrammets innehåll och mål

Rektorsprogrammet omfattar sammantaget 30 högskolepoäng på avancerad nivå. Utbildningen består av följande tre kunskapsområden, om vardera 10 högskolepoäng:

- Skoljuridik och myndighetsutövning
- Mål- och resultatstyrning
- Skolledarskap

Rektorns och förskolechefens arbete, som det uttrycks i läroplanerna och skollagen, visar på ett mångsidigt och komplext uppdrag. De tre kunskapsområdena ovan är centrala för ledarskapets praktiska genomförande och de är nära förbundna med varandra. Rektorsprogrammet ska vara ett stöd för rektorn och förskolechefen att hantera detta kvalificerade uppdrag.

Inom Rektorsprogrammets samtliga kunskapsområden ska rektorn eller förskolechefen efter genomgången utbildning visa kunskaper om och en förståelse för utbildningsmålen samt ha förmåga att leda arbetet i enlighet med dessa. Under utbildningen ska teori och praktik mötas och rektorn eller förskolechefen ska ges möjlighet att kritiskt granska och reflektera över den egna verksamheten. På så sätt ska utbildningen bidra till utveckling av den enskilda deltagarens verksamhet.

Rektorsprogrammet som helhet ska knyta ihop hur lagar och förordningar påverkar ledarskapets möjligheter och hur en systematiserad kunskap om den egna ledarrollen, verksamhetens förutsättningar, processer och resultat kan användas för att utmana och utveckla verksamhetens arbetsformer, organisation och genomförande med fokus på barns och elevers utveckling, lärande och undervisningens kvalitet.

Skoljuridik och myndighetsutövning

Inom det här kunskapsområdet behandlas de förutsättningar för verksamheten som anges i skollagen, skolförordningarna samt de övriga författningar som är av betydelse för verksamheten.

Rektorn eller förskolechefen ska förberedas för att i sin myndighetsutövning kunna fatta och argumentera för beslut i enlighet med gällande lagstiftning och med stöd av juridisk metod.

Tonvikten inom kunskapsområdet läggs vid hur verksamhetens uppdrag formuleras i skollagen och läroplanerna, hur de ska förstås och tillämpas. Skolans värdegrundsuppdrag och kunskapsuppdrag synliggörs som integrerade delar av ett samlat uppdrag. Kunskapsområdet ska bidra till att rektorn eller förskolechefen utvecklar de kunskaper och de förmågor som krävs för att verka för barns och elevers rättssäkerhet, trygghet, studiero och tillgång till en likvärdig utbildning.

Kunskapsområdet problematiserar också frågor om arbetet i en politiskt styrd verksamhet, den dubbla styrning som finns från stat och huvudman, skolans kompensatoriska uppdrag och på vilket sätt dessa förutsättningar kan påverka genomförandet av ledningen och styrningen.

Efter genomgången utbildning ska rektorn/förskolechefen:

- visa god kunskap om skolans och förskolans styrsystem och dess utformning, skolväsendets utformning och dess grundläggande värderingar samt rektorns/förskolechefens myndighetsuppdrag enligt gällande författningar,
- visa god kunskap om rättssystemets uppbyggnad, rättskällor och juridisk metod samt god förmåga att använda rättskällor för att lösa juridiska problem inom verksamheten,
- visa god kunskap om de stats- och förvaltningsrättsliga principer som har betydelse för verksamheten,
- visa god förmåga att granska och bedöma hur väl den egna verksamheten uppfyller vad som stadgas i skolförfattningarna,
- visa god förmåga att förmedla, förankra och tillämpa kunskaper om de författningar som rör alla barns och elevers rättigheter och rektorns/förskolechefens skyldigheter att tillförsäkra dem dessa. Elever i behov av särskilt stöd och barn och elever med funktionsnedsättning ska särskilt uppmärksammas,
- visa god förmåga att göra avvägningar och bedömningar i arbetet, med hänsyn tagen till elevens rättssäkerhet och till de vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter som är relevanta i det enskilda fallet och
- visa kunskap om relevanta författningar för verksamheten, utöver skolförfattningarna, samt de internationella överenskommelser som har betydelse för verksamheten.

Mål- och resultatstyrning

Inom det här kunskapsområdet behandlas i huvudsak det systematiska kvalitetsarbete som ska bedrivas i verksamheten. Kvalitetsarbetet är nödvändigt för att uppnå de nationella målen för både värdegrunds- och kunskapsuppdraget samt för att skapa förutsättningar för helhet och utveckling.

Området berör både teoretiska och praktiska metoder och modeller för hur man som ledare, genom uppföljning och utvärdering, kan skapa sig en god överblick över den egna verksamhetens tillstånd samt undervisningens kvalitet och genomförande. Det berör också hur man utifrån ett analytiskt förhållnings sätt kan planera och genomföra ett kontinuerligt och hållbart arbete för förändring och utveckling.

Kunskapsområdet ska bidra till att rektorn eller förskolechefen utvecklar kunskaper om en grundläggande repertoar av metoder för att kartlägga, kritiskt granska och utveckla den egna verksamheten i relation till de nationella målen. Rektorn eller förskolechefen ska även utveckla förmågan att tillämpa detta. Kvalitetsarbetet ska ses som ett nödvändigt redskap för att kunna urskilja vilka processer och skeenden i den egna verksamheten som bidrar till såväl personalens som barnens och elevernas lärande och utveckling. Rektorn eller förskolechefen ska också utveckla en förståelse för vikten av att skapa delaktighet för personal, barn och elever i bedömningen av verksamheten, samt en förmåga att involvera dem i detta arbete. Därigenom får rektorn eller förskolechefen förutsättningar att kommunicera och gemensamt formulera och förankra utvecklingsbehov som en del i det dagliga arbetet

Efter genomgången utbildning ska rektorn/förskolechefen:

- visa god kunskap om skolväsendets utformning, skolans och förskolans styrsystem och dess grundläggande värderingar samt rektorns/förskolechefens pedagogiska uppdrag enligt gällande författningar,
- visa god förmåga att förklara och tydliggöra skolans mål samt översätta dem till konkreta handlingar,
- visa kunskap om de vetenskapliga grunderna för uppföljnings- och utvärderingsarbete samt förmåga att sätta den egna verksamhetens resultat i relation till de nationella och lokala målen,
- visa god förmåga att kritiskt granska och reflektera över hur olika metoder för verksamhetsuppföljning och utvärdering kan såväl berika som begränsa den egna verksamheten,
- visa god förmåga att formulera och kommunicera strategier för utvecklings- och förändringsarbete utifrån en analys av den egna verksamheten, där verksamhetens inre organisation och resursfördelning utgör centrala aspekter,
- visa god kunskap om de förutsättningar som påverkar samtliga barns och elevers utvecklings- och lärandeprocesser samt strategier för att främja alla barns och elevers utveckling och
- visa god förmåga att etablera en kultur där undervisningens kvalitet och barns och elevers lärande och utveckling är i centrum och där verksamhetens kvalitetsarbete är en del av dess vardag.

Skolledarskap

Inom det här kunskapsområdet behandlas hur verksamheten kan styras och ledas med utgångspunkt i det nationella uppdraget samt utifrån styrsystemets principer. På så sätt kan den utveckling och förändring som äger rum i verksamheten ske i riktning mot en ökad måluppfyllelse.

Inom kunskapsområdet anläggs olika teoretiska perspektiv och utifrån dessa har rektorn eller förskolechefen möjlighet att fördjupa sina kunskaper om ledarskapets betydelse för organisationens, gruppens och individens utveckling. Kunskapsområdet syftar till att stärka förmågan att kritiskt reflektera över hur det egna ledarskapet påverkas av det sammanhang man själv vistas i och på så sätt bidra till en ökad självkänedom och trygghet i yrkesrollen.

Som rektor eller förskolechef är det centralt att kunna kommunicera, styra och leda verksamheten med fokus på såväl kunskapsmålen och undervisningens kvalitet som värdegrundsuppdraget. Kunskapsområdet ska därför bidra till att rektorn eller förskolechefen utvecklar sin förmåga att leda och ansvara för verksamhetens resultat baserat på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt utifrån en förtrogenhet med lärandemiljöer, lärarkompetens och elevernas kunskapsutveckling.

Kunskapsområdet ska bidra till att utveckla förmågan att motivera, initiera, organisera och leda verksamhetens förändrings- och utvecklingsprocesser så att barn, elever och personal stärks i sitt lärande och i sin vilja till utveckling.

Kunskapsområdet ska också bidra till en beredskap att kunna hantera hur lagar, förordningar och olika styrningslogiker påverkar ledarskapets utövande. Genom kunskapsområdet ska rektorn eller förskolechefen även ges möjlighet att utveckla en förståelse för hur en systematiserad kunskap om den egna ledarrollen, verksamhetens förutsättningar, processer och resultat kan användas i utvecklingsarbetet. Därigenom kan rektorn eller förskolechefen få förutsättningar att våga utmana lärare och förskollärare att utveckla arbetsformer, organisation och genomförande med fokus på barns och elevers lärande, undervisningens kvalitet, måluppfyllelse och resultat.

Efter genomgången utbildning ska rektorn/förskolechefen:

- visa goda kunskaper om olika teorier om organisationers, grupper och individers utveckling samt om olika ledarstrategier och vilka effekter de har på medarbetarnas handlingar, för att därigenom kunna stödja utveckling på både individ- och gruppnivå,
- visa god förmåga att leda och planera verksamheten utifrån kunskap om både den egna verksamhetens kontextuella villkor och om organisationskulturers betydelse för förändringsarbete så att elevernas lärande och utveckling maximeras,
- visa god förmåga att skapa ett kommunikativt klimat och en miljö för kollegialt lärande där erfarenhetsutbytet mellan personalen tar sin utgångspunkt i undervisningens kvalitet och barns och elever lärande och utveckling,
- visa god förmåga att initiera, organisera och leda verksamhetens förändrings- och utvecklingsprocesser samt hantera olika typer av konflikter och
- visa förmåga att kommunicera och hävda alla människors lika värde samt verksamhetens uppdrag, dess mål och resultat inför verksamhetens målgrupper.

Examination

De tre kunskapsområdena ska examineras på så sätt att de bidrar till måluppfyllelse. Det är de lärosäten som anordnar utbildningen som ansvarar för examinationens upplägg och genomförande.

Skolverket

www.skolverket.se